

Halotti képek

Ennyire mélynek, ennyire emberinek még sosem láttam *A vágy villamosát*, mint most a **Radnóti Színházban**. Az előadást rendező Zsótér Sándor legfőbb törekvése az volt, hogy lehántsa a Tennessee Williams-darabhoz tapadt érzelmes mázat, és bevilágítsa a műben megjelenő emberi sorsok mélyére. Ebben remek színészek voltak a segítségére, legfőképpen a Blanche szerepét játszó Kovács Adél. A **Vágyvillamos** című előadást **Sándor L. István** elemzi.

A szövegváltozat

A munka azzal kezdődött, hogy a rendező és a díszletet tervező Ambrus Mária új fordítást készített a darabból. Szövegváltozatuk szikárabb, sok helyen jobban mondható, mint Czímer József 1961-es **fordítása**¹. Sőt néhol kifejezetten szellemesebb az új változat. Például amikor Stanley elmondja a feleségének, hogy a barátja, Mitch már nem fogja feleségül venni a nővérét, mert kiderült róla, hogy rengeteg férfival volt kapcsolata, ezt az új fordításban így indokolja: „Lehet, hogy akarta, de nem ugrik egy cápaiskola tanmedencéjébe.” (Czímernél ez olvasható: „De most már nem fog beleugrani a vízbe... egy tucát cápa közé.”) Ambrus Mária és Zsótér Sándor változata a szóhasználatot, a kifejezéseket is a mai ízléshez közelítette, a legtöbb helyen egyértelműbbé tette. Például a főszereplő néhai férjét a Czímer-fordítás ferde hajlamúnak nevezi, az új fordításban kimondják, hogy buzi. A korábbi fordításban Blanche „kedves jószágok”-nak nevezi a középiskolás tanítványait, és hozzáteszi, hogy „milyen megható, mikor tavasszal fölfedezik a szerelmet”. A Radnóti Színház változatában a főszereplő „édes kukik”-nak mondja a diákokat (ami egy későbbi motívumot is előre jelez), és a folytatásból a kamaszokról szóló Wedekind-darab is eszünkbe juthat: „a tavasz ébredésekor megható látni, ahogy első felfedezésüket teszik a szerelemben.”

Néhol még hangsúlyosabbá válnak az utalások, sőt egyenesen kiszólások is megjelennek: „rosszak az idegeim, fáj a gyomrom” – mondja a Bizottság együtttest idézve Blanche a húgának. (A Czímer-fordításban csak ennyit mond: „a mai idegállapotomban”. Ugyanitt „haszontalan gyerekek” mondja a nővére Stellát, az új fordításban (Varró Dániel verses meseregényére utalva) le Maszat Jankázza („leköpted a finom csipkegallérodát”). Sőt még a színházi helyzetre is utal a szövegváltozat. Amikor Blanche a helymegjelölésként használt Eliziumi mezőkről érdeklődik, akkor a szomszédasszony a Radnóti Színház címére utalva így válaszol: „Ez itt a Nagymező.” Ezek az

¹ Az 1947-ben íródott darab magyarországi ősbemutatója 1962-ben volt a Madách Színházban. A Vámos László rendezte előadás főszerepeit Tolnay Klári (Blanche), Vass Éva (Stella), Avar István (Stanley), Pécsi Sándor (Mitch) játszotta.

utalások is jelzik, hogy Ambrus Mária és Zsótér Sándor változata elsősorban nem irodalmi pontosságra törekvő műfordítás, hanem az adott előadást szolgáló korszerű, sokszor önmagában is érdekes színházi szöveg.

Ugyanakkor a dramaturgiai munka irányait is határozottan megjelöli. (Dramaturg: Ungár Júlia) A Radnóti szövegváltozata elhagy a darabból minden háttérrel, hangulatot festő életképi elemet. Itt nincsenek szomszédok, utcai járókelők, eltűnnek a fölösleges szereplők és azok az események, amelyek csupán arra szolgálnak, hogy párhuzamokat jelezzenek, illetve asszociációkat keltsenek, esetleg jelképes tartalmakat sugalljanak. Amit szimbolikus elemnek szán a rendezés, azt valóban úgy is jeleníti meg az előadásban.

Kívül-belül

Ezt a szándékot világosan jelzi a díszlet is. Ambrus Máriának eszébe se jut Williams színleírását követni, és felépíteni New Orleans külvárosának egy részletét, amelyben kivilágosodik, kinagyítódik Stanley-ék lakásának két szobája. A Radnóti színpadképének annyiban van köze ehhez, hogy kiindulópontként itt is egy ház építészeti elemei jelennek meg, csak jóval áttételesebben, mint a szerző színleírásában. A színpadon valójában egy ház tetejét látni. Hátról egy lemezekből összeállított ajtó és egy vaslépcső vezet ki a tetőre, amelyen egy kémény vonalát is felfedezni. Oldalt ereszcsonatnak, alattuk az alsóbb lakások ablakai, fölöttük a szomszédos házak tűzfalai. Hátról egy tetőtéri lakás, két szárnyú nagy ablakkal (alatta két nagy légkondicionáló berendezéssel) és egy áttetsző üvegfalal. Itt lakik Stanley Kowalski (Csányi Sándor) és a felesége, Stella Du Bois (Petrik Andrea), akikhez látogatóba érkezik Blanche (Kováts Adél).

Ambrus Mária díszlete azért sokértelmű, mert eleinte úgy tűnik, mintha kívülről (az ablakon és az üvegfalon át) látnánk be Stanley-ék lakásába, de később egyre groteszkebb lesz a térhasználat (például attól, ahogy a légkondicionálókat lépcsőként használva ki-be járnak az ablakon), majd ami belül történik, az egyre inkább kívülré kerül: a ház teteje valójában Blanche szobájának belső történéseit jeleníti meg. Ez a látszatokat megfordító szemlélet az előadás egészét jellemzi: ami kívül történik, az valójában belül zajlik. A külső eseményekről egyre inkább az a benyomásunk, hogy belül történnek, Blanche fejének belsejében. Mintha többnyire az ő belső monológjait hallgatnánk (különösen a második részben), bár e tekintetben nincsenek radikális szövegváltoztatások, nem húzták ki a dialógusokat, nem alakították át monológokká, de az előadásban mégis egyre inkább Blanche nézőpontjából látjuk az eseményeket – nem kis részben Kováts Adél nagyszerű alakításának köszönhetően.

Összintén

Az előadás legfontosabb változása Tennessee Williams darabjához képest, hogy a Radnóti színpadán megjelenő Blanche Du Bois-ból hiányzik minden manír, ami a kifinomult modorára, előkelő neveltetésére, választékos ízlésére utalna. Mindarra, amit Williams így foglal össze az első jelenet szerzői instrukciójában: „egész megjelenése elüt ettől a környezettől”, ahova megérkezett. „öltözke választékos, finom”. Elsődleges szinten leginkább ez magyarázza a barbárnak tartott Stanley-vel való konfliktusát. (Barbárnak Stanley nevezi magát, visszautalva Stella korábbi véleményére: „mikor először találkoztunk, te meg én, azt gondoltad, barbár vagyok”² – mondja a feleségének. Blanche keményebben fogalmaz Stellának Stanley-ről: „Ó, ha csak ordenáré lett volna. Ha csak lapos lenne, mint az Alföld... Van valami egyenesen – bestiális – benne.”³) Ezért kérdezi meg Blanche Stellától rögtön az első találkozásukkor, hogy „miért kell neked ezek között a körülmények között élned?” És ezért látja úgy, hogy a Stanley-vel való viszonyában Blanche elfeledkezett származásáról, társadalmi hovatartozásáról.

A mai magyar társadalomban azonban nincsenek (és a tegnapiban sem voltak) olyan minták és társadalmi magatartásmódok, amelyek önmagukban, természetes módon keltenék az előkelőség, a kifinomultság érzetét, és nem magakelletésként, megjátszásként, szerepjáteként jelen(het)nének meg. (Tehát a használatuk azonnal Stanley-nek adna igazat, aki így jellemzi Blanche-ot: „Hazugságok, gőg, önteltség, önhittség, beképzeltség, felfuvalkodottság, önáltatás, hiúság, szellemes ötletek és trükkök, kicsinyes ravaszkodás, agyafúrtság, sunyiság.”⁴) Ezért volt nagyon jó döntés, hogy a rendező és a főszerepet játszó színésznő az előkelőségnek semmiféle jelét nem kapcsolta a figurához. Ehelyett az első pillanattól kezdve az emberi hitelességre törekedtek. Azaz a figura igazságtartalmát próbálták alátámasztani, és nem az emögött meghúzódó társadalmi mentalitást kutatni. Ennek eredményeként Blanche sokkal őszintébb figurává vált, mint bármelyik korábbi előadásban.

Kováts Adélnak már az első megszólalása is azt jelzi, hogy teljes színészi személyiséggel a figura mögött áll, hitelt ad neki, saját közléseiként fogalmazza meg a mondatait. Ezt teljesen új dimenziót ad a darab egyik fontos kérdésének, nevezetesen, hogy mennyire őszinte Blanche, illetve miféle hazugságokra alapozta azt életét.

Hazugságok és illúziók

A darab ugyanis – legalábbis az egyik rétegét tekintve – úgy épül fel, mint egy analitikus Ibsen-dráma: fokozatosan derül ki a főszereplőről, hogy mi mindent rejt a múltja, hogy hányféle élethazugságra próbálta alapozni a sorsát.

² Ambrus Mária és Zsótér Sándor fordítása.

³ Ambrus Mária és Zsótér Sándor fordítása. Ugyanez a rész Czímer József fordításában így hangzik: „Ó, de ha csak közönséges volna. Ha csak faragatlan volna... Van benne valami nyíltan... vadállati”.

⁴ A Radnóti szövegváltozatának jellemzője, hogy időnként szinonima áradatot zúdítanak a színpadra a szereplők. A Czímer-fordításban ugyanitt csak ez szerepel: „és hazugság és átejtés és áltatás!”

Az előadást nézve feltűnő, hogy mennyire őszinte Blanche. Hogy mennyi mindent maga tár fel a múltjából. És amit elhallgat, annak is megvan a maga érhető oka. Rögtön elmondja, hogy az egykori családi birtok (és a hatalmas ház, ahol felnőttek), Belle Reve elveszett. (A napóleoni törvénykönyv szellemében a felesége érdekeiért fellépő Stanley kipréseli Blanche-ból, hogy a ház a rá felvett jelzálogkölcsonökön és azok kamatain úszott el.)

Azt is maga Blanche meséli el, hogy miképp halt meg a férje, akibe 16 éves korában szeretett bele. Hogy miképp kapta rajta őt egy idősebb férfival, akivel évek óta viszonya volt. És hogy később azt vágta a férje fejéhez, hogy homoszexualitása miatt undorodik tőle, mire a fiú föbe lőtte magát. „Azóta sötétben ülök, nem látok több fényt, mint ez a konyhai gyertya” – mondja Mitchnek, a férfinek, aki vonzódni kezdett hozzá.

Elsődleges szinten Blanche a lelki rokonság megerősítésének szándékával mondja el a történetet, hiszen a férfi is egy halott szerelmet hordoz magában, legalábbis ez derül ki, amikor a cigarettatárcáját és a belévésett idézetet mutatja. (Az előadás azzal is megerősíti a két figura közti rokonságot, hogy nemcsak Mitch tárcájába van egy Elizabeth Barrett Browning-idézet vésve, hanem Blanche is a 19. századi angol költőnő szerelmes szonettjét idézi, amikor a levelei közt turkáló Stanley-nek azt mondja, hogy a néhai fiatal férje verseket **írt.**⁵)

A férj halálának történetével (és azok körülményeinek elmesélésével) nyilván azt próbálja Blanche elmondani Mitchnek, hogy ezután miért nem talált kiegyensúlyozott kapcsolatokra, miért maradt magányos. De arról nem beszél, hogy mennyi zavaros viszonyba sodródott. Később, amikor Mitch számonkéri mindezt – hiszen Stanley neki is elmondja, amit kiszimatolt a sógornőjéről –, akkor őszintének tűnik Blanche magyarázata: „Viszonyok idegenekkel, úgy láttam, ez az egy képes megtölteni üres szívemet”. És amikor Mitch a szemére veti, hogy „hazudtál nekem, Blanche”, akkor a nő egyszerűen, magától értetődően válaszolja azt, hogy „soha belül, nem hazudtam a szívemben.” Amit elmondott, igaz volt, amit eltitkolt, nem mondhatta el anélkül, hogy az alakuló kapcsolatukat ne veszélyeztette volna.

Blanche már korábban is megfogalmazta, hogy mit gondol az őszinteségről. Amikor a Belle Reve-vel kapcsolatos papírokat kérte rajta számon Stanley: „Tudom, sokat füllentek. Végül is egy nő bájának 50 %-a illúzió, de ha egy dolog súlyos, igazat beszélek, és ez az igazság: nem csaptam be a nővéremet vagy magát, vagy akárki mást, mióta **élek.**”⁶ Kováts Adél Blanche-a ebben a szellemben él, és amikor nem az igazat mondja, akkor az illúziót keresi. A menedéket, végső esetben a mentséget.

⁵ A 15. szonettet idézi, ami nem szerepel a Czímer-fordításban.

⁶ Ez a részlet ebben a formájában nem található Czímer József fordításában. Ott Blanche, amikor a papírok kerülnek szóba, megpróbál mellébeszélni: Ja, papír!... Toalettpapír, cigarettapapír? Máshol azt mondja: „az életben túl sok a köntörfalazás, kétértelműség.”

„Illúziót akarok!” – mondja a számon kérő beszélgetés közben Mitchnek. „Megpróbálom azt adni az embereknek. Meghamisítom a dolgokat nekik. Nem az igazat mondom, hanem azt, aminek igaznak kéne lennie! És hogyha ez bűnös, akkor legyek átkozott **miatta!**”⁷

Új életet kezdeni

Mindez nemcsak sajátos női taktikaként fontos, hanem sokkal súlyosabb kérdéseket is felvet az előadásban: van-e abszolút igazság? Miért nem maradhat meg Blanche az illúziói között? A menedékében, amit megpróbál felépíteni magának? Miért kell Stanley-nek kirángatnia őt az élethazugságaiból? Miért kell megfosztania attól a lehetőségtől, hogy maradjon választási lehetősége?

Különösen azért fontos ez a kérdés, mert az előadás felveti annak a lehetőségét, hogy Blanche valóban új életet akar kezdeni. Le akarja zárni a régit, nem akarja tovább cipelni a terheit. „*Szünetet akarok. Helyet akarok! Szanatóriumot! Nem kapkodni lihegve levegő után*” – mondja Blanche a Mitch-csel kialakuló kapcsolatáról a húgának. „Igen – akarom Mitch-et – *foggal-körömmel. Mászok a sziklán a körmeimmel, és lezuhanok, ha nincs Mitch.*”⁸

„Lábra akarok állni, és belefogni egy új életbe” – mondja más helyen Stellának. Ez a mondat az után az éjszaka után hangzik el, amikor Stanley rátámad Stellára (és mindkét nő az emeleti lakóhoz menekült). Ez most afféle számonkérésnek hat, mert Blanche úgy látja, hogy a húga helyzete még az övénél is rosszabb. Csak ő a homokba dugja a fejét, és nem akar változtatni semmin. Pedig még fiatal, kijuthatna innen. „Semmi olyasmiben nem vagyok, amiből kikíváncoznék” – válaszolja magától értetődő természetességgel Stella. Amit Blanche brutalitásnak tart Stanley-ben (például hogy a nászéjszakájukon a papucs sarkával kiverte az összes villanykörtét) Stellában jóleső belső borzongást kelt. Mire Blanche hosszú fejtegetésbe kezd, hogy Stanley-ben mennyi állati, majomszerű vonás van. „Igen, valami majomszabású... Évezredek haladtak el mellette, és ő lemaradt, ott áll mint stoppos – Stanley Kowalski – a kőkorszak **túlélője.**”⁹

Mindezt Stanley kívülről hallgatja. Nyilván nem a sértések zavarják elsősorban, hanem az, hogy Blanche a Stellával való kapcsolatát kérdőjelezi meg. Hogy az eddigi közös életüket kérdőjelezi meg. Hogy arra akarja rávenni a feléségét, hogy ő is kezdjen új életet. Stanley meg akarja védeni a régi életüket – amit maga Stella választott, amikor elmenekült a családjától –, ezért kell bebizonyítania mindenről, amit Blanche képvisel, hogy hazugság. Ezért kell megvonni tőle az illúziók, a menedékként választott élethazugságok jogát.

⁷ „Nekem nem kell a valóság! ... Én varázslattal szeretném megajándékozni az embereket. Én mindent elváltoztatok a kedvükért. Nem az igazat mondom, hanem azt, aminek igaznak kellene lennie. És ha ez bűn, akkor kárhozzam el érte!” – olvasható a Czímer-fordításban.

⁸ A Czímer-fordításban ezen a helyen csak ennyi szerepel: „Én meg akarok pihenni. És újra nyugodtan akarok lélegezni.”

⁹ „Ezer és ezer év ment el a feje fölött, és ő – Stanley Kowalski – itt maradt a kőkorszakból!” – olvasható a Czímer-fordításban.

Vágy és halál

Pedig Blanche – ez teljesen világos Kováts Adél játékából – egyáltalán nem hazudik magának. Tisztában van az összes tévedésével és bűnével, és azt is világosan érzi, hogy őt is ugyanaz a brutális vágy hajtja, ami Stanley és Stella kapcsolatát is élteti. Amikor ráolvassa ezt Stella fejére, akkor a húga csak annyit kérdez, hogy ismeri-e ezt az érzést. Mire Blanche köntörfalazás nélkül bevallja, hogy emiatt került **ide.**¹⁰ „Ahol szégyellek lenni.”

A közvetlen ok, ami miatt el kellett jönnie Laurelből, hogy viszonyba keveredett egy 17 éves tanítványával. (Stanley majd ezt is kinyomozza, és kíméletlenül elmondja Stellának.) De mintha maga Blanche is akarna róla beszélni, amikor megérkezett, hisz ő maga hívja fel húga figyelmét, hogy milyen furcsa, hogy a tavaszi félév vége előtt eljött az iskolából, ahol tanított. „Gondolod, hogy elbocsátottak?” – kérdezi. Stella kitérő válasza után azt mondja, hogy az iskola főnöke javasolta, hogy az idegei miatt menjen szabadságra. Majd bizonytalanul hozzáteszi: „nem lehet az összes részletet telefonon elmondani...”

A fiatal fiúkhöz való érzéki vonzódása határozott színekkel jelenik meg az előadásban. Abban a jelenetben látjuk, amikor Blanche megcsókolja az újság-előfizetéseket gyűjtő fiút. Williamsnél ez egy reális jelenet, Zsótérnél inkább látomás. Itt a fiú a zárt falak közül tűnik elő, afféle varázslatként (illúzióként), mintha tényleg csak Blanche fejében történe, amit látunk. (Ugyanakkor ez a finoman érzéki jelenet remek ellenpontja a Mitch-csel való együttlétnek, amelyből világosan kiderül, hogy Blanche akarja ugyan a kapcsolatot, de érzékileg inkább taszítja a kövér, izzadós férfi.)

A vágy, a brutális vágy, aminek Blanche is a foglya, a halál ellenpontja. Az életbe való kapaszkodás eszköze. Blanche élettörténetének több pontja is erre utal. Egyrészt a fiatal fiúkhöz („kukik”-hoz) való vonzódásában saját elvesztett, elhibázott fiatal életének illúzióját álmodja vissza. No meg a halott fiatal férjét. De a Belle Reve környékén táborozó katonákkal való viszonya is – amit végül szintén bevall Mitchnek – a halál elől való menekülést jelentette. Hisz a régi házban „a halál annyira közel volt, mint most te ...Még be sem mertük vallani, amit valaha hallottunk róla.”

A Radnóti előadásának nagyon fontos jelzése, hogy felerősödik benne a halál élménye, amit Blanche hurcol magával emlékként Belle Reve-ből. (Ez, ami elől Stella rögtön elmenekült azon a nyáron, amikor meghalt az apjuk.) Blanche viszont engedelmesen végigszolgált az összes elmúlást. „Arcomon és testemen csattantak az ökölcsepások” – mondja. „A mord Kaszás sátrat vert a küszöbünkön.” „Te csak a temetésekre jöttél Stella. A temetés csinos a halálhoz képest. A temetés csöndes, a halál nem – nem mindig.”

Halotti képek

¹⁰ „Amiről beszélsz, a brutális vágy-csak-Vágy – ami annak a kibelezett villamosroncnak a neve, ami föl le csörömpöl a negyeden...” „Utaztál valaha ezen a villamoson?” „Az hozott ide.”

E régi temetések emlékét és a hozzá kapcsolódó halotti virágokat idézi fel Blanche-ban az, hogy a Mitch-csel való számonkérő-tisztázó beszélgetés közben egyszer csak megszólal kint az utcán egy mexikói asszony éneke. Williamsnél ez jelképes értelmű életképi elem, amit Zsótér egyértelműen szimbolikus jelzéssé tesz: a Martin Márta játszott fura figura áll az ablakban, és egy mikrofonba kántálja: „Flores para los muertos”, azaz virágok halottaknak. A kép folytatásaként később ugyanebben az ablakban látjuk összekapaszkodva táncolni a fiatal pénzbeszedő fiút és Mitchet, miközben szomorkás, francia tangóharmonika szól. (És a képbe nyilván a fiatal férj és az idősebb barátja emléke is belekopírozódik.) Aztán az utolsó jelenetben az ablakon keresztül a tévékészüléken azt látjuk, hogy egy fiatal lány virágok között ébred, és nyomasztóan színes virágos mezőn halad. Virágok ezek egy halottaknak. A halál teljes pompázatú illúziója.

Miközben a virágos tévéképek futnak, a színpadon az utolsó jelenet zajlik, amelyet a darabhoz képest radikálisan megváltoztattak az alkotók. Minden más megszólalást kihúztak belőle, csak Blanche szövegeit hagyták meg. Ebben a jelenetben már csak ő beszél, mindenki más néma tanúvá vált, akik szótlanságukkal asszisztálnak a távozásához. A változtatás következtében jelképes szintre emelkedik a darab befejezése. Most már nem arról van szó, hogy Stanley kényszerkezeltre küldi, az örültek házába záratja Blanche-ot, hanem arról, hogy a nő a halálba távozik.

Több finom jelzés is megerősíti ezt. Például az a fiatal fiú érkezik Blanche-ért, aki a látomásos képben a pénzbeszedő srácot alakította, de valójában a halott férj emlékét is megidézi. És ugyanúgy a lépcsőn találkozik a nő és a fiú teste, mint ahogy az a korábbi látomásos jelenetben történt. Stella az üvegfalhoz tapadva néz hosszan Blanche után, aki ugyanott tűnik el, ahol az előadás elején megjelent. Ebből a zárlatból válik világossá az előadás furcsa kezdése: sokáig csak színes árnyképként jelentek meg az üvegfal mögött a szereplők. Legtovább Blanche-ot láttuk így. A zárlatból visszaidézett kezdő kép mintha azt mondaná, hogy valójában halotti képek sorozatából áll az előadás. Mintha a köztes létből visszatekintve vetne számot élettel-halállal a főszereplőnő. Az előadás kezdő mondatai is megerősítik ezt az érzést. „Elvesztél?” – szól az első kérdés Blanche-hoz, aki válaszában a temetőt és az elíziumi mezőt emlegeti.

És van valami álomszerű, ha úgy tetszik túlvilági abban is, hogy az előadásban szinte folyamatosan szól a zongora (Forman Bálint és Wéber Kata játszik.) Efféle utalásokkal tele van Tennessee Williams szövege is. De ő New Orleans atmoszféráját próbálta felidézni ezzel. Zsótér viszont a szinte állandó zongoraszóval finoman elemeli a történetet a valóságtól.

Női történetek

Ebben az évadban két női történetet állított színpadra két budapesti színházban Zsótér Sándor. Mindkét darab középpontjában egy-egy, a női sorslehetőséggel számot vető, emblematikus figura áll, akiket két remek színésznő játszik: az Örkény Színházban Kerekes Éva, a Radnóti Színházban Kovács Adél. Azonban a két darab kapcsán – amellet, hogy mindkét esetben remekül hozta helyzetbe a

szereplőket –, egészen másfajta feladatot oldott meg rendezőként Zsótér. Az Örkényben Elfriede Jelinek 35 éve íródott, de Magyarországon még sosem játszott szövegközpontú tézisdrámáját tette színpadszerűvé. A Radnótin viszont egy nálunk is agyonjátszott, elkopott színházi hatásokban bővelkedő darabról bizonyította be, hogy ma is érvényes szöveg, hogy valódi emberi mélységek nyithatók meg benne.

Tennessee Williams: Vágyvillamos

Radnóti Színház

Fordította: Ambrus Mária & Zsótér Sándor

Díszlet: Ambrus Mária

Jelmez: Benedek Mari

Világítás: Baumgartner Sándor

Zene: Tallér Zsófia

Dramaturg: Ungár Júlia

A rendező munkatársa: Balák Margit

Rendező: Zsótér Sándor

Szereplők: Kováts Adél, Csányi Sándor, Petrik Andrea, Schneider Zoltán, Wéber Kata, Martin Márta,

Formán Bálint eh.

Lábjegyzetek:

¹ Az 1947-ben íródott darab magyarországi ősbemutatója 1962-ben volt a Madách Színházban. A Vámos László rendezte előadás főszerepeit Tolnay Klári (Blanche), Vass Éva (Stella), Avar István (Stanley), Pécsi Sándor (Mitch) játszotta.

² Ambrus Mária és Zsótér Sándor fordítása.

³ Ambrus Mária és Zsótér Sándor fordítása. Ugyanez a rész Czímer József fordításában így hangzik: „Ó, de ha csak közönséges volna. Ha csak faragatlan volna... Van benne valami nyíltan... vadállati”.

⁴ A Radnóti szövegváltozatának jellemzője, hogy időnként szinonima áradatot zúdítanak a színpadra a szereplők.

A Czímer-fordításban ugyanitt csak ez szerepel: „és hazugság és átejtés és áltatás!”

⁵ A 15. szonettet idézi, ami nem szerepel a Czímer-fordításban.

⁶ Ez a részlet ebben a formájában nem található Czímer József fordításában. Ott Blanche, amikor a papírok kerülnek szóba, megpróbál mellébeszélni: Ja, papír!... Toalettpapír, cigarettabapír? Máshol azt mondja: „az életben túl sok a köntörfalazás, kétértelműség.”

⁷ „Nekem nem kell a valóság! ... Én varázslattal szeretném megajándékozni az embereket. Én mindent elváltoztatok a kedvükért. Nem az igazat mondom, hanem azt, aminek igaznak kellene lennie. És ha ez bűn, akkor kárhozzam el érte!” – olvasható a Czímer-fordításban.

⁸ A Czímer-fordításban ezen a helyen csak ennyi szerepel: „Én meg akarok pihenni. És újra nyugodtan akarok lélegezni.”

⁹ „Ezer és ezer év ment el a feje fölött, és ő – Stanley Kowalski – itt maradt a kőkorszakból” – olvasható a Czímer-fordításban.

¹⁰ „Amiről beszélsz, a brutális vágy-csak-Vágy – ami annak a kibelezett villamosroncsnak a neve, ami föl le csörömpöl a negyeden...” „Utaztál valaha ezen a villamoson?” „Az hozott ide.”